

Pompeu Fabra i Poch (1868–1948)

Fabra i l'esport: de la dimensió social a l'aportació terminològica

JORDI MIR

Lingüista

ESTER BONET I SÍLVIA LLOVERA

Consell de Redacció

TERMINÀLIA 1 (2010): 71-77

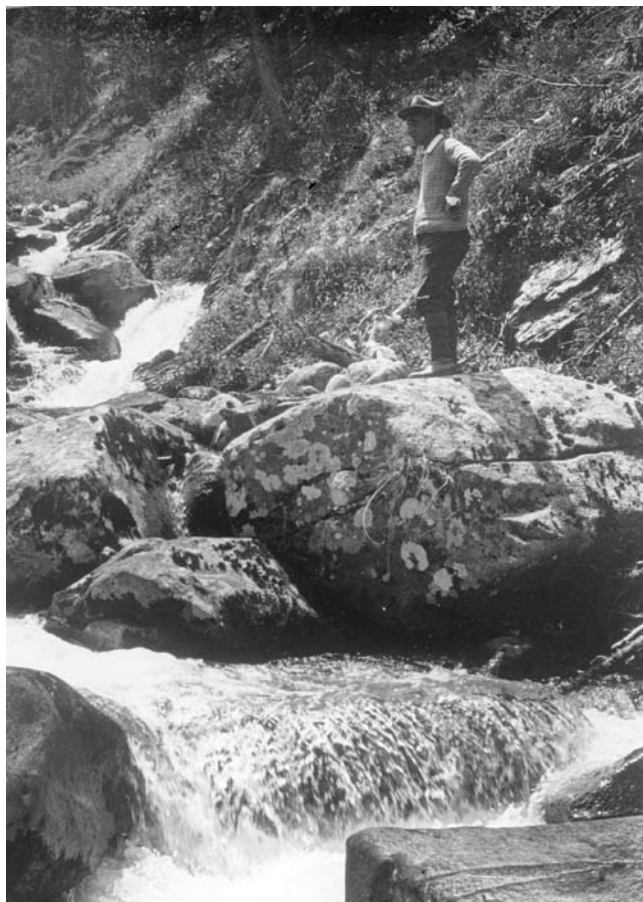
DOI: 10.2436/20.2503.01.14 · ISSN: 2013-6692

Quan es parla de Pompeu Fabra, generalment, es fa una associació ràpida amb la seva dimensió lingüística i, concretament, amb la normativització de la llengua catalana, sobretot amb motiu de l'elaboració del *Diccionari general de la llengua catalana* i de la *Gramàtica catalana*. Les seves activitats de lleure i, entre aquestes, la seva relació amb l'esport són, en canvi, desconegudes per al públic en general. Carles Santacana (2007) va publicar un opuscle en què detalla tota la informació biogràfica coneguda i documentada de la relació de Fabra amb l'esport.

Al llarg d'aquest article explicarem breument aquesta relació de Fabra amb l'esport, i també el paper que va tenir en la modernització del concepte de l'esport i la funció que va exercir com a dirigent esportiu, cosa que va ser possible gràcies a la gran capacitat d'incidència social que tenia en els cercles culturals. També analitzarem alguns aspectes de la terminologia dels esports inclosa en el *Diccionari general de la llengua catalana* i establim paral·lelismes amb la seva relació personal amb l'esport. Finalment, dedicarem un apartat a l'estudi del tractament dels manlleus esportius a partir d'exemples concrets i n'extraurem algunes conclusions.

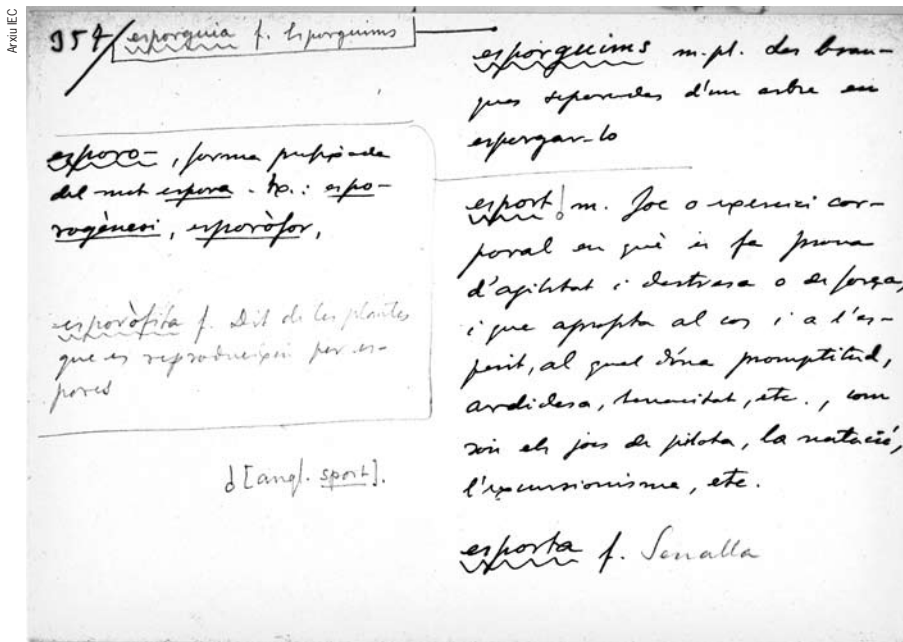
Fabra i la pràctica de l'esport

Pompeu Fabra va ser un home vinculat durant tota la vida a l'*excursionisme*. D'una banda, l'*excursionisme* de l'època estava lligat al que s'anomenava *excursionisme*

Marimanya, Campaments Fabra, 1924-1935
Pompeu Fabra a la vora del riu

Dr. Amad. - Arxiu Fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya

Fitxa original manuscrita del Diccionari general de la llengua catalana

da el 1930 que promovia un model de formació de la joventut en el qual l'activitat física i l'esport tenien un paper molt rellevant.

El moment culminant, però, d'aquesta implicació de Fabra en l'organització esportiva de Catalunya va ser la creació de la Unió Catalana de Federacions Esportives (UCFE), de la qual Fabra va ser el primer president.

Malauradament, l'inici de la Guerra Civil va posar, definitivament, punt final a tots aquests projectes i l'esport va quedar reduït a la mínima expressió.

La terminologia esportiva en el Diccionari general de la llengua catalana

científic, una barreja d'estudi científic i de gaudi de la natura, i, de l'altra, l'esport significava, per a Fabra, una millora física i, també, moral quant a les relacions humanes. En aquest àmbit, també podem destacar la seva presència en els campaments al Pirineu, campaments que significaren la introducció d'un concepte relativament nou, el de càmping.

Al llarg de la seva vida, Fabra també va practicar el joc de pilota a pala, durant la seva estada a Bilbao al principi del segle xx, i, ja de tornada a Catalunya, la natació i el tennis.

Tot i que a la darrera dècada del segle xix s'introduïren els esports de base competitiva als Països Catalans, Fabra va continuar considerant els esports des del vessant de l'educació física i el lleure, sense donar importància a l'aspecte competitiu.

Fabra com a actor social en el món de l'esport

El prestigi social de Fabra va fer que esdevingués dirigent esportiu i social durant els últims anys de la dictadura de Primo de Rivera i durant la República en diversos llocs, més enllà de l'activitat filològica, en un context en què l'esport adquiria una significació social molt forta. Aquest valor social partia del debat sorgit entre els intel·lectuals sobre el model d'educació dels joves i, concretament, sobre si calia posar èmfasi en la intel·ligència o en el caràcter.

Fabra no va tenir, però, solament, un paper aparent. El fet que estigués socialment ben considerat i que practiqués esports com ara el tennis, tot i que allunyat dels grans clubs i dels campionats, van fer que fos idoni com a mediador en els conflictes que es vivien a la Federació Catalana. A més, cal destacar el càrrec que ocupà com a president de la Palestra, entitat crea-

En treballar en els diccionaris olímpics l'any 1986, la primera font que va caldre consultar va ser el Diccionari general de la llengua catalana (Fabra, 1932), sobretot per la vinculació ja coneguda de Pompeu Fabra amb l'esport. Una lectura atenta de la terminologia de l'esport que hi apareix permet observar, clarament, el context esportiu en què Fabra es movia. Com hem dit més amunt, l'excursionisme, el tennis i la pilota destaquen per damunt dels altres esports que, o bé ja tenien en aquell moment un gran nombre d'afecionats —com el ciclisme, la lluita, la boxa o el futbol— o bé tenien una certa tradició —com ara la gimnàstica, l'atletisme o la natació—, i aquests no queden reflectits proporcionalment en el conjunt de les entrades.

Aquesta lectura també confirma la voluntat fabriana de transmetre la idea de la necessitat de practicar algun esport i els beneficis que representa per al cos i la ment. En trobem un exemple en la definició del terme *esport*: «Joc o exercici corporal en què es fa prova d'agilitat i destresa o de força, i que aprofita al cos i a l'esperit, al qual dóna promptitud, ardidesa, tenacitat, etc., com són els esports de pilota, la natació, l'excursionisme, etc.» Precisament, crida l'atenció que inclogui l'excursionisme en la llista d'exemples, ja que, fins aleshores, aquesta activitat era concebuda com una activitat de lleure. Amb aquesta inclusió, li atribuïa un concepte modern, que el tornà a remarcar coherentment en l'entrada *excursionisme*: «L'esport de fer excursions.»

Pel que fa al tennis, destacarem, primer de tot, la definició que en fa amb característiques enciclopèdiques, on es poden copsar les ganes de donar a conèixer un nou esport; ganes que, potser, una definició lexicològica limitava. Així, vinculats a aquest camp es troben els termes *raqueta*, *set*, *servir*, *xarxa* i d'altres que formen

part del lèxic del joc de la pilota, ja que no hem d'oblidar, com hem vist abans, que, d'una banda, Pompeu Fabra havia estat jugador de pilota en l'estada que féu a Bilbao i, de l'altra, que l'origen del tennis s'ha d'anar a buscar, precisament, en el joc de la pilota, és a dir, que la trajectòria esportiva de Fabra havia seguit els passos de l'evolució del tennis i que, per tant, era lògic que en compartissin la terminologia. Tanmateix, també s'hi troben termes específics de la pilota, com *cesta*, *encestar*, *palista*, *pelotari*, *pilotejar*, *saco*, etc.

Pel que fa al futbol, destacarem una altra vegada la descripció enciclopèdica que en fa, semblant a la del tennis, potser seguint la mateixa voluntat didàctica, i sobretot l'adaptació fonogràfica de manlleus com *còrner*, *gol* o *xut*, a partir de les pronúncies originals dels mots anglesos *corner*, *goal* i *shoot*, respectivament, o el mateix terme futbol, de la forma anglesa *foot ball*, que ha servit com a exemple per a la denominació d'esports posteriors: *basquetbol*, *beisbol*, *handbol*, etc. Dins d'aquest apartat podem incloure els termes *crol* o *tenis*, que també són una adaptació de les formes angleses *crawl* o *tennis*. No tanta fortuna ha tingut el mot *tím*, adaptació de la pronúncia del mot anglès *team*, que posteriorment ha estat bandejat i substituït per la forma alternativa pròpia: *equip*.

Cal remarcar la poca presència de manlleus sense adaptació que Fabra hi inclouïa i que ens han arribat fins als nostres dies: *amateur* i *handicap*. En el cas del mot *rugby*, cal pensar que l'adopció de la forma original obeeix al fet de ser un terme d'origen toponímic.

També s'hi poden trobar dos esports molt elitistes de l'època, com són l'esgrima i l'equitació. Tots dos són definits amb el descriptor *art* i no pas amb *esport*. Sorpren la quantitat d'entrades que va dedicar a l'esgrima, que, tot i ser un esport que necessita una gran quantitat de material de protecció i que té una tècnica molt descrita i reglamentada, la presència en el diccionari és desproporcionada si la comparem amb el nombre de practicants d'altres esports, com ara el ciclisme, que en tenia molts més. Així, hi trobem: *assalt*, *atac*, *contra*, *desafiar*, *desembeïnar*, *floreig*, *florejar*, *floret*, *guardia*, *màscara*, *planta*, *plastró*, *puny*, etc.; en canvi, encara es debatia el nom del giny amb què es practicava el ciclisme: no se sabia si calia dir-ne *bicicle*, *bicicleta* o *velocípede*. També altres esports de combat, com ara la lluita o la boxa, amb força seguidors, hi tenien poca incidència terminològica.

Podem suposar que aquesta presència de termes esgrimístics provenien del *Dictionnaire général de la langue française* d'Adolphe Hatzfeld, Arsène Darmesteter i Antoine Thomas, aparegut entre el 1890 i el 1902, atès que a França sí que era i és un esport amb molts més practicants.

Finalment, s'hi observa, d'una banda, la presència de jocs que, actualment, estan en la frontera de ser considerats esports, com les bitlles i les botxes, i, de l'al-

tra, la presència d'un seguit de termes que formen part d'activitats que, abans d'esdevenir pròpiament esports, han estat necessaris per a la supervivència de l'ésser humà, com la caça, la pesca o la vela. Pel que fa, concretament, a la caça, cal remarcar que el diccionari està farcit de termes sobre tècniques de caça amb trampa, que són un reflex de l'època i que descriuen la riquesa de l'enginy humà per a aconseguir menjar: *brell*, *brill*, *brillador*, *brillar*, *engranall*, *envescar*, *enze*, *furar*, *gabió*, *gruer*, *llacera*, *trema*, etc., les quals, actualment, són tècniques prohibides per la llei.

L'esport, font de manlleus

La irrupció d'alguns esports com a fenomen popular al tombant del segle XIX va comportar la introducció de moltes paraules desconegudes fins en aquell moment, que afectaven no solament els practicants de cada un d'aquells esports, sinó els afeccionats que s'hi anaven afegint i, conseqüentment i progressiva, la societat en general.

Ni la pràctica de l'excursionisme ni l'estudi de la llengua no m'han donat mai cap disgust.

Distreu, interessa, i, pels seus moviments ràpids i bells, dóna una màxima agilitat al cos. A més a més, és dels pocs esports [el tennis] que permet jugar a les dones i a tothom fins una edat avançada.

(*La Veu de Catalunya*, 4-12-1927)

Pompeu Fabra, amant de l'esport i esportista ell mateix, va comprendre ben aviat que aquella profusió de mots nous, d'arrel i de significat, s'havia de controlar i calia procurar que s'anés incorporant al lèxic comú seguint unes normes ortogràfiques i morfològiques que obeïssin a les característiques de la nostra llengua. La procedència d'aquests mots, majorment de l'anglès, els feia normalment poc assimilables a qual-sevol etimologia nostrada i, per tant, difícils d'adaptar mitjançant un simple procés morfològic.

Així i tot, Fabra sabia que, per a incidir en la regulació d'una paraula, calia que ja tingués una certa implantació en el vocabulari habitual, perquè era bo poder tenir present tant el caire fonètic com el valor semàntic que anava adquirint. La integració d'un mot aliè al llenguatge usual podia venir per una via lògica i fins i tot planera, donar lloc a diverses possibilitats o, segons com, plantejar dificultats formals d'adaptació.

Des de la gran tribuna de construcció del català modern que van ser les seves *Converses filològiques* (*La Publicitat*, 1919-1928; Fabra, 2010) va establir pautes de com convenia encarar aquesta qüestió. El criteri que, segons ell, havia de prevaler era que, «quan un mot anglès que no ha trobat la seva traducció catalana és ja d'un ús general i pot considerar-se una adqui-

sició definitiva de la llengua, és qüestió d'escriure'l a la catalana, sempre però que la seva pronunciació no sigui massa allunyada de la que té el mot en la llengua originària» (conversa 356). La norma, com s'ha demostrat a bastament, era vàlida en general, però no sempre fàcil d'aplicar. Al costat de *football/futbol* i *goal/gol*, hi havia casos vacil·lants com *hands* i *referee* que es decantaven popularment per *gms*, forma extravagant pronunciada amb la *j* a la castellana, i *refli*, que no era una solució convincent (converses 356 i 359).

Aquesta problemàtica i la solució que en cada cas s'ha anat imposant queden reflectides d'una manera sumària en la simple anàlisi d'una dotzena de mots del lèxic del futbol, que és en el que Fabra va centrar més l'atenció, a causa, ben segur, de la implantació i la incidència en el llenguatge popular que anava adquirint aquest esport. A partir de la forma anglesa original, la taula següent mostra el procés que han anat seguint alguns termes.

TAULA. Evolució de termes esportius d'origen anglès

Terme anglès	DGLC (1932)	DF (1992)	DIEC2 (2007)	DGE (2010)
football	futbol	futbol	futbol	futbol
goal	gol	gol	gol	gol
corner	còrner	córner	córner	córner
match	partit	partit	partit matx	partit matx
penalty		penal	penal	penal
referee	àrbitre -a	àrbitre -a	àrbitre -a	àrbitre -a
goalkeeper	porter -a	porter -a	porter -a	porter -a
hands		mans		mans
out		fora de banda		fora de banda
offside		orsai fora de joc	orsai fora de joc	orsai fora de joc
linesman		línier jutge -essa de línia	linier	linier jutge -essa de línia
free kick		tir lliure		tir lliure

Sigles emprades: DGLC: *Diccionari general de la llengua catalana* (Fabra, 1932); DF: *Diccionari de futbol* (TERMCAT, 1992); DIEC2: *Diccionari de la llengua catalana* (2a ed, IEC, 2007); DGE: *Diccionari general de l'esport* (TERMCAT, 2010).

Un cop d'ull a aquests mots permet de veure que, en conjunt, l'evolució que han seguit ha respost a la consigna fabriana: *futbol* (converses 748 i 792), *gol* i *córner* (DGLC, còrner), amb una adaptació directa de l'original; *porter*, *àrbitre*, *penal* i *partit* (amb la incorporació recent de *matx*), amb una forma catalana consolidada; *orsai* i *linier* (DF, línier), amb adaptacions ben pròpies al costat de la més literal, solucions totes que ja són esbossades, amb voluntat normativa, en la conversa 359.

La gran quantitat de manlleus que, posteriorment, s'han anat incorporant al nostre lèxic procedents no solament de molts altres esports sinó també del camp de la ciència, la informàtica i la tecnologia en general han seguit, com no podia ser altrament, un procés semblant d'assimilació. El nombrós conjunt de diccionaris terminològics que han sorgit darrerament gràcies a l'acció efectiva i decisiva del TERMCAT en donen fe. La fixació dels noms d'esports com *hoquei*, *basquetbol*, *rugbi*, *pentatló* o *handbol* i molts termes que se'n deriven, com *esprint*, *driblar*, *esmaixar*, *estic*, *xut* a

pals o, encara, *dopatge*, confirmen l'encert de la teoria. Ben cert és que *strike* (beisbol), *croisé* (esgrima) o *steeple chase* (hípica), per exemple, encara no han fet el salt a una forma pròpia i poden plantejar dubtes a un lector català sobre com han de ser pronunciats; però això també passa, i potser més injustificadament, amb mots que formen part del nostre lèxic normatiu com el saborós *foie gras* (?fuagrà) o el clàssic i espirituós *whisky* (?uisqui).

En conjunt, l'escomesa de què va ser objecte en tots els sentits la nostra llengua durant el segle passat va posar a prova la seva consistència i, pel que fa a la capacitat d'assimilació de factors externs, podem dir que se'n va sortir més que airoso. Fabra hi va estar amatent i, amb el seu criteri lúcid, ens va assenyalar el camí per a aconseguir-ho. Ara, en honor seu, ens correspon de continuar el seu guiatge amb perseverança i sense cap complex. ✿

Pompeu Fabra d'excursió amb un grup de col·legues i col·laboradors.
D'esquerra a dreta: Ramon d'Alòs-Moner, Joan Coromines,
L. d'Alòs-Moner, Pau Vila, Hilde Stein d'Aramon,
Josep M. de Casacuberta, M. d'Alòs-Moner, Pompeu Fabra
i Ramon Aramon i Serra

Bibliografia

- FABRA, Pompeu (1932). *Diccionari general de la llengua catalana*. Barcelona: Llibreria Catalònia.
- FABRA, Pompeu (2010, [en premsa]). *Obres completes*. Vol. 7. Barcelona: Enciclopèdia Catalana: Edicions 62; València: Edicions 3 i 4; Palma: Moll.
- INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS (2007). *Diccionari de la llengua catalana*. Barcelona: Edicions 62, Enciclopèdia Catalana.
- SANTACANA, Carles (2007). *Pompeu Fabra i l'esport*. Barcelona: Fundació Universitat Catalana d'Estiu.
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA (1992). *Diccionari de futbol*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- TERMCAT, CENTRE DE TERMINOLOGIA (2010). *Diccionari general de l'esport*. Barcelona: TERMCAT.

Publicacions esportives en català publicades des del 1900 fins al 1936*

Butlletí Mensual del Sport Ciclista Català
Barcelona: El Sport, [192?-193-] (Barcelona:
Tip. S. Vives). Últim número documentat:
núm. 27 (de 1938). Mensual.

*Catalunya Esportiva: Revista d'informació
i propaganda deportiva*
Vendrell: [s. n., 1928-1929?] (Barcelona: Impr.
S. Armengol). Setmanal. Continuació de la
publicació *Penadés Deportivo*.

Catalunya Sportiva: Revista setmanal de sports
Barcelona: [s. n.], 1916-[1920] ([Barcelona]:
Impr. J. Comas). Darrer número publicat: any
5, núm. 172 (març de 1920). Setmanal.

Centre d'Esports «Aire Lliure»
[Barcelona?]: el centre, [1932?]-. Bimestral.

Club Deportivo Júpiter
Barcelona: CDJ, 1918-[192- (Barcelona): Impr.
Ibérica). Mensual.

Crònica Esportiva: Periòdic setmanal
Manresa: [s. n., 1925-19-- (s. l.: s. n.)]. Setmanal.

Diari de Sabadell. Suplement esportiu.
[Sabadell: s. n., entre 1910 i 1936 (s. l.):
Cooperativa Obrera d'Arts Gràfiques).
Periodicitat desconeguda.

*El Carrer: Política, arts, literatura, teatre, cinema,
esports i actualitats*
Barcelona: [s. n.], 1932-1933. Darrer número
publicat: núm. 39 (juliol de 1933). Setmanal.

El Corn: Esports, art, xistologia, crítiques, xafareries
Girona: [s. n., 1930-193-] (Girona: Impr.

- Salomon Marqués). Darrer número documentat: núm. 9 (de 14 de març de 1931). Setmanal.
- El «Pelut» Català: Periòdic serio, còmic, satíric, humorístic, arts, esports, etc. etc.: sortirà un cop cada vegada
Melilla: [s. n., 1922-19--] (Figueres: Impr. de J. Serra). Periodicitat irregular.
- Esport i Cultura: Revista setmanal il·lustrada: portaveu de la Secció d'Esports de l'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera
Igualada: l'Ateneu, [1922] (Igualada: Impr. Codorniu i Miranda). Darrer número publicat: núm. 26 (de 27 de juny de 1922). Setmanal. 26 números.
- Faut!: Rotatiu setmanal d'esports i de barrila
Barcelona: [s. n.], 1924-[192-?] (Barcelona: Impr. Helios). Setmanal.
- Gol: Revista setmanal il·lustrada: portaveu dels clubs de barriada
Barcelona: [s. n.], 1923-[19--] (Horta: Gràf. Modern Stil). Setmanal.
- L'Espiga: Portantveu dels esplais
Castelló d'Empúries: Esplais, 1934- ([Vda. J. Vila]). Quinzenal.
- L'Espill: Periòdic esportiu d'informació i crítica
Sabadell: [s. n.], 1930-[193-] (Sabadell: Impr. indústria gràfica Rambla, 65). Quinzenal.
- L'Esport
Barcelona: [s. n.], 1934-. Diària, amb irregularitats.
- L'Esport Català
Barcelona: [s. n., 1925-1927 (s. l.: s. n.)]. Setmanal. 138 números. Edició digital en línia en accés obert a l'Arxiu de Revistes Catalanes Antigues (ARCA): <http://mdc.cbuc.cat/cdm4/document.php?CISOROOT=/portalarca&CISO_PTR=85155&CISOSHOW=83563>.
- L'Estel: Butlletí mensual de Joventuts
Montblanch: Agrupació Excursionista l'Estel, [1924-192-?] (Montblanch: Impr. Recasens). Bimestral.
- La Barrila Deportiva
Barcelona: [s. n.], 1924-[1925] (Barcelona: E. i J. Solà Impr.). Darrer número publicat: any 2, núm. 17 (de 20 de gener de 1925). Setmanal. 17 números.
- La Bimba: Setmanari eclèctic deportiu: botará cada dilluns i rebotará quan convingui
Barcelona: [s. n.], 1926 ([Barcelona]: Impr. F. Borrás). Setmanal. Publicats 4 o 5 números.
- La Nau dels Esports: Setmanari esportiu català
Barcelona: [s. n.], 1929-[1930]. Darrer número publicat: núm. 18 (3 de febrer de 1930). Setmanal. 18 números.
- La Patada: Revista quinzenal d'esports
Tarragona: [s. n., 1924] (Tarragona: Impr. Llorens i Cabré). Quinzenal. Darrer número documentat: núm. 11 (de 20 de juny de 1924).
- La Raça: Orgue del deport català
Barcelona: Millà, 1922-[1923?] ([Barcelona]: Impr. La Publicitat). Periodicitat desconeguda.
- La Rambla: Setmanari d'esports i d'actualitats
Barcelona: [s. n.], 1930 ([Barcelona: s. n.]). Any 1, núm. 1 (10 de febrer de 1930) - any 1, núm. 8 (31 de març de 1930). Setmanal. 8 números. Continuada per La Rambla de Catalunya: (Esport i ciutadania).
- La Rambla de Catalunya: (Esport i ciutadania)
Barcelona: [s. n.], 1930-1931 ([Barcelona: s. n.]). 1a època, any 1, núm. 1 (7 d'abril de 1930) - any 2, núm. 55 (13 d'abril de 1931). Setmanal. 55 números. Continuació de: La Rambla.
Barcelona: [s. n.], 1935-[1936] (Barcelona: s. n.). 2a època, any 3, núm. 56 (16 de setembre de 1935) - any 4, núm. 72 (6 de gener de 1936). Setmanal. 17 números.
- La Vixeta: Revista d'humor i d'esport
Reus: [s. n.], 1924-[19--] (Reus: Tip. Sanjuán). Periodicitat desconeguda.
- Mar i Terra: Desenal d'esports
Barcelona: [s. n.], [1918]- (Barcelona: Tipografia La Académica). Desenal.
- Orsaí
Barcelona: [s. n.], 1924-[193-?] (Barcelona: Impr. Atenes). Periodicitat desconeguda.
- iPa...nall!: Gran rotatiu d'esports
Barcelona: [s. n.], 1923-[192-?] (Barcelona: Impr. El Sport). Setmanal.
- Penadés Deportiu: Revista setmanal d'informació d'esports de l'Alt i Baix Penadés
[Vendrell: s. n., 1924-1928 (s. l.): Impr. Porcar]. Setmanal. Continuada per Catalunya esportiva.
- Portantveu del Club d'Esports de Muntanya
Barcelona: el Club, [19--]-. Bimensual.
- Portantveu del Club Femení i d'Esports de Barcelona
Barcelona: el Club, [1930]-. Mensual.
- Publi-esport
Barcelona: Publicitat Castanys Sagi-Barba, 1932-[19--?] (Barcelona: La Académica, Hereus de Serra i Russell). Periodicitat irregular.

Pum-baf!...: Esports, reports i humorisme: sortirà tots els dissabtes
Badalona: [s. n., 1925-1926] (Badalona: Impr. Marcó). Any 1, núm. 1 (31 d'octubre de 1925)-any 2, núm. 39 (21 de setembre de 1926).
Setmanal. 39 números.

Reus Deportiu: Butlletí mensual

Reus: [s. n., 1929-[19--]] (Reus: Impr. M. Roca). Mensual.

Reus Sports: Setmanari de crítica i informació de tota classe d'esports

Reus: [s. n., 1923-19--] (Reus: Impr. Biblioteka). Setmanal.

Revista de Joventut

Barcelona: [s. n., 1926-[19-- (s. l.: s. n.)].
Setmanal.

Safareig Deportiu

[Barcelona: s. n., 1925 (Barcelona): Impr. Laietana). Setmanal.

Sidral Deportiu

Barcelona: [s. n., 1925-19-- (Barcelona): Impr. j. Prats). Setmanal.

Sports: Revista catalana d'educació física

Barcelona: [s. n., 1908-[19--]] (Barcelona: Impr. de Francisco Altés). Setmanal. Darrer número documentat: núm. 5 (14 de març de 1908).

Xut!

Barcelona: [s. n., 1922-[1936] (Barcelona: Tallers gràfics Costa). Setmanal. 718 números.

* Llista de revistes esportives publicades en català des del 1900 fins al 1936, extreta del catàleg de les biblioteques del nostre país. A banda de la referència bibliogràfica bàsica, n'indiquem la periodicitat i, si és possible, el nombre de volums publicats. En alguns casos, també hi consta el darrer número publicat o documentat. La selecció, a càrrec de Pilar Sánchez-Gijón (Consell de Redacció) amb la col·laboració de la Biblioteca d'Humanitats de la Universitat Autònoma de Barcelona, ha estat feta amb l'objectiu de visibilitzar la producció i les característiques de les publicacions esportives d'aquells anys, com a complement a la semblança de Pompeu Fabra.